

Όταν παύεις ν' αγαπάς,
παύεις ν' αναπνέεις

ΕΛΕΝΗ ΠΛΑΤΙΤΣΑ

*Όταν παύεις ν' αγαπάς,
παύεις ν' αναπνέεις*

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ
ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ ΓΕΡΟΝΤΙΣΣΑΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΑΣ

Έν πλω̃

© Εκδόσεις Έν πλώ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Οκτώβριος 2023

ISBN: 978-960-619-150-3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η ζωή της Αδελφής Γαβριηλίας	25
Τα ταξίδια στην Ινδία	37
Οι πνευματικές επιρροές	51

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Η ιεραποστολή ως μαρτυρία	65
Διακονία και ιεραποστολή	77
Η ιεραποστολική διακονία της Μοναχής Γαβριηλίας	83

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΩΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Το διακονικό έργο της Μοναχής Γαβριηλίας	105
Η νοσηλευτική φροντίδα των λεπρών	115
Θεραπευτικές τεχνικές αντιμετώπισης της λέπρας	125
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	133
ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	137
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	143
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΒΙΟΥ	147

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή σκοπό έχει να αναδείξει το διακο-
νικό έργο της Μοναχής Γαβριηλίας, στον τομέα της
νοσηλευτικής και της φυσιοθεραπείας, το οποίο πρό-
σφερε αφειδώλευτα στον πάσχοντα άνθρωπο, με ιδιαι-
τερη φροντίδα στους λεπρούς της Ινδίας. Ολόκληρη η
ζωή της, η πορεία της, οι αποφάσεις της, οι μετακινή-
σεις της, οφείλονται στο εσωτερικό εκείνο κάλεσμα
από τη θεία χάρη, το οποίο κατά δική της ομολογία
εκφραζόταν από τη φωνή του Χριστού που πάντα
ακουγόταν μέσα της, στην καταλυτική εκείνη φράση
«ἀκολούθει μοι». Η Γερόντισσα Γαβριηλία είχε απε-
ριόριστη εμπιστοσύνη στο σχέδιο του Θεού και άφησε
όλη της τη ζωή στα χέρια Του. Ήξερε πως θα την οδη-
γήσει εκεί που υπάρχει ανάγκη και όλα θα ήταν κανο-
νισμένα να φωτίσουν τη δόξα Του με έναν τρόπο θαυ-
ματουργικό. Η απόλυτη υπακοή της, η σωπή της, το
ταπεινό αλλά ανακουφιστικό άγγιγμά της, την ταξί-
δεψαν σε όλο τον κόσμο, περίπου οχτώ φορές, προκει-
μένου να προσφέρει τις υπηρεσίες της στον πάσχοντα
άνθρωπο. Η θυσιαστική αγάπη της για τον πλησίον
δεν είχε διαβατήριο και προσφερόταν παντού με τον
ίδιο τρόπο, στην Ινδία, στην Αφρική, στην Αμερική, στην

Ελλάδα ή αλλού. Το φυσιοθεραπευτήριό της στην Αθήνα, το οποίο ήταν σταθμός ανάπαυσης σώματος και ψυχής, αλλά και το «Σπίτι των Αγγέλων», όπως χαρακτηρίστηκε η τελευταία της κατοικία, λειτούργησαν ως ανοιχτή οδός προς τη Βασιλεία του Θεού. Δεχόταν κάθε άνθρωπο με την ίδια χαρά, τον ίδιο ενθουσιασμό, το ίδιο αληθινό ενδιαφέρον.

Μαζί της, οι άνθρωποι που την γνώρισαν έζησαν ένα διαρκές θαύμα. Τα λόγια της, οι εμπειρίες της, οι διακονίες της, που διασώζονται κυρίως από τις πνευματικές της θυγατέρες και καταγράφονται σε βιβλία και συνεντεύξεις, πάντα έχουν την ίδια κατάληξη, την απόλυτη υπακοή στο θέλημα του Θεού. Μέσα από την σιωπή της, μίλησε σε χιλιάδες ψυχές, απάλυνε τον πόνο, με παλιές αλλά και νέες μεθόδους νοσηλείας των λεπρών, βοήθησε τους πάσχοντες, ώστε από τη δύσκολη αυτή ασθένεια να έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής. Δεν κινήθηκε εγωκεντρικά και αυτόνομα, αλλά φρόντισε να μοιραστεί τη γνώση και την εμπειρία της με γιατρούς, νοσηλευτές και φυσιοθεραπευτές της εποχής εκείνης.

Το ενδιαφέρον μου για το θέμα της νοσηλευτικής φροντίδας που πρόσφερε η Μοναχή Γαβριηλία, συνδέεται άμεσα με την εργασία μου στο ιατρείο, όπου εργάζομαι, καθώς βιώνω καθημερινά τον πόνο και την αρρώστια των ανθρώπων. Όμως, πρέπει να ομολογήσω ότι επίσης βιώνω την ελπίδα, την αγάπη για την ιατρική και τη νοσηλευτική και την ανιδιοτελή προσφορά προς τον πάσχοντα άνθρωπο μέσω μιας επιστήμης που είναι ταγμένη να συνδράμει στην ανακούφιση του ανθρώπου από τη φυσική φθορά. Ελπίζω και

εύχομαι, το ανά χείρας πόνημα να συνδράμει στην ανάδειξη της ξεχωριστής προσφοράς της Γερόντισσας Γαβριηλίας, να συμβάλει έστω και ελάχιστα στην πνευματική οικοδόμηση όσων εμπνευστούν από το παράδειγμά της και να ενισχύσει την προσπάθεια όσων θα επιθυμούσαν να μιμηθούν την ανιδιοτελή αγάπη της και την υπακοή της στα θεία κελεύσματα.

Για την πραγματοποίηση της εργασίας αυτής οφείλω καρδιακές ευχαριστίες στον π. Βασίλειο Καλλιακμάνη, ο οποίος στέκεται πάντα δίπλα μου με αμέτρητη υπομονή και βαθιά προσευχόμενη αγάπη. Όταν τον Μάιο του 1997, την ημέρα της ονομαστικής μου εορτής, μου προσέφερε ένα πολύτιμο δώρο, την *Ασκητική της Αγάπης*, γοητεύτηκα πάρα πολύ από τη ζωή και την προσφορά της Γερόντισσας Γαβριηλίας. Ήταν τόσος ο ενθουσιασμός που μου προκάλεσε και τέτοια η εντύπωση που μου προξένησε αυτή η γυναίκα, ώστε όχι μόνον το διάβασα επτά φορές αλλά και το δίδαξα τόσο στις νεανικές συνάξεις του Εντευκτηρίου του ιερού ναού Αγίου Γεωργίου Νεαπόλεως όσο και στις κατασκηνώσεις της Ιεράς Μητροπόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, όπου υπήρξα στέλεχος επί χρόνια. Ήθελα να μεταφέρω παντού αυτή τη χαρά, τη διάθεση προσφοράς αλλά και την απέραντη εμπιστοσύνη που είχε αυτή η μορφή στον Θεό καθόλη τη διάρκεια της ζωής της. Από τότε εύχομαι έστω και λίγο να μπορώ να συμπορεύομαι μαζί της και να εμπιστεύομαι τη ζωή μου στα χέρια Του, όπως ακριβώς και εκείνη. Ήταν αυτό το βιβλίο η αρχή μιας πορείας που δε μπορούσα να φανταστώ.

Από τα βάθη της καρδιάς μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Νίκη Παπαγεωργίου, για την αγάπη και την υπομονή στο πρόσωπό μου. Η ίδια δέχτηκε με πολύ ενθουσιασμό το θέμα, καθώς διακόνησε στην Ινδία και είναι ένας άνθρωπος εξαιρετικού ήθους, αλλά και με βαθιά γνώση και βίωση της πίστης μας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης, τον κ. Πέτρο Παναγιωτόπουλο για την πολύτιμη βοήθειά του καθώς και για την μόνιμα καλή του διάθεση και συνεργασία. Ευχαριστώ ακόμη, τη δημοσιογράφο κ. Μαρία Γρηγοριάδου για τις πολύτιμες συμβουλές της και τον χρόνο που μου αφιέρωσε για τη διερεύνηση της ζωής και της προσφοράς της Γερόντισσας Γαβριηλίας, καθώς και την εγγονή του Baba Amte, την Ιατρό Dr. Sheetal Amte-Karajgi για την αποστολή φωτογραφιών από την προσωπική συλλογή του πατέρα της, Vikas Amte.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω επίσης, στην ιατρό κ. Μαρία Μπαλογιάννη, γιατί κοντά της βιώνω καθημερινά τι σημαίνει να διακονείς ασθενείς, να συμπαραστέκεσαι, να θεραπεύεις, να απαλύνεις τον πόνο, να αγαπάς τον Θεό και να συμμετέχεις στο θαύμα της ζωής.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσοι βοήθησαν με τις πληροφορίες τους και τις διορθώσεις τους στη σύνταξη της εργασίας αυτής ιδιαίτερα την βιβλιοθηκονόμο κ. Κατερίνα Παπαδοπούλου.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τόσο την οικογένειά μου, η οποία παρότι δοκιμάζεται από δυσκολίες και ασθένειες, στήριξε την προσπάθειά μου, όσο και τους αληθινούς καρδιακούς φίλους μου για τη συνεχή τους ανοχή, αγάπη και ουσιαστική βοήθεια. Η μητέρα μου

λίγο πριν το τέλος αυτής της εργασίας “έφυγε” επίσης για την γειτονιά των αγγέλων. Στο διάστημα των δεκαπέντε ημερών που έμεινε στο νοσοκομείο υποκλίθηκα στο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό για το αμέριστο ενδιαφέρον και την αγάπη που έδειξαν στο πρόσωπό της. Εκεί την επισκέφτηκαν άνθρωποι από όλο τον ιατρικό και νοσηλευτικό κλάδο και της προσέφεραν τις τελευταίες ανακουφιστικές φροντίδες. Η σκέψη μου συχνά ταξίδεψε στα τόσα ταξίδια της Μοναχής Γαβριηλίας που συνόδευσε ασθενείς σε νοσοκομεία και ιδρύματα. Σκέφτηκα πόση αγάπη πρέπει να είχε γι’ αυτούς τους δοκιμαζόμενους ανθρώπους. Υπάρχουν ακόμη άνθρωποι με αυτό το ήθος στα νοσοκομεία μας, μόνο που δεν φοράνε ράσο όπως εκείνη, αλλά ιατρική ποδιά, όπως η κ. Καλλιόπη Τσολέκα, Διευθύντρια της Νευροχειρουργικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης, την οποία ευχαριστώ θερμά για όλη τη φροντίδα, την ανθρωπίνη και την πνευματική.

Χριστός Ανέστη, μαμά! Αυτή η εργασία είναι αφιερωμένη στη μνήμη σου, μιας και διακόνησες τόσους ασθενείς, με περισσή αγάπη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θαυμαστή προσωπικότητα της Μοναχής Γαβριηλίας έγινε ευρέως γνωστή, όταν το 1997 κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το βιβλίο *Η Ασκητική της Αγάπης*, που αναφέρεται στη ζωή και τα έργα της¹. Μέσα από τις σελίδες του έχουμε την πρώτη σκιαγράφηση της μορφής, της προσωπικότητας και του διακονικού έργου που επιτέλεσε στη διάρκεια της ζωής της. Πολλοί αναγνώστες εντυπωσιάζονται με την ιστορία της γυναίκας αυτής, η οποία, αφού ταξίδεψε σε διάφορα μέρη του κόσμου, κατέληξε στην Ινδία για να προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες της στις πιο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού της χώρας. Ο πραγματικός πλούτος όμως της γυναίκας αυτής δεν βρίσκεται στη θαυμαστή εμπειρία που απέκτησε από τα ταξίδια της, ούτε στη διακονία καθεαυτή και τον εθελοντισμό που άσκησε σε δύσκολες συνθήκες. Εξάλλου όλα αυτά, στον αιώνα μας, έχουν γίνει σχεδόν μόδα. Είναι κυρίως η ίδια η προσωπικότητά της που γοήτευε με την ευγένεια, την καλοσύνη, το χαμόγελο και την –πέρα για πέρα– ανιδιοτελή αγάπη που πρόσφερε απλόχερα στους γύρω της.

¹ Βλ. Γαβριηλίας μοναχής, *Η Ασκητική της Αγάπης*, Γερρόντισσα Γαβριηλία 2.10.1897-28.3.1992, Επτάλοφος, Αθήνα ¹1997.

Οι άνθρωποι που γνώρισαν τη Μοναχή Γαβριηλία, είτε εντός είτε εκτός συνόρων, συμφωνούν στο γεγονός ότι η ανιδιοτελής και απέραντη αγάπη αποτελούσε το κύριο χαρακτηριστικό της. Η αγάπη αυτή εκφραζόταν αδιακρίτως σε κάθε άνθρωπο, ανεξαρτήτως εθνικής προέλευσης ή θρησκευτικής υπαγωγής, και στρεφόταν ιδιαίτερα σε αυτούς που είχαν προβλήματα υγείας. Όσοι τη συναντούσαν, από την πρώτη στιγμή ένιωθαν ανεξαιρέτως οικειότητα και ένα πραγματικό ενδιαφέρον που ξεπερνούσε τους αυτονόητους διαχωρισμούς ανάμεσα στο «εγώ» και το «αυτοί». Ακόμη και όταν εγκαταστάθηκε μόνιμα πια στην Αθήνα, σε μεγάλη ηλικία, η Γερόντισσα υποδεχόταν η ίδια τους επισκέπτες της, έχοντας πάντα μια θερμή αγκαλιά κι ένα χαμόγελο για όλους. Ακόμη κι όταν ήταν κουρασμένη, επέμενε η ίδια να ανοίγει την πόρτα του «Σπιτιού των Αγγέλων», όπως χαρακτήριζε το σπίτι στο οποίο διέμενε, στις «εικόνες του Θεού», όπως προσφωνούσε όλους τους ανθρώπους.

Η απόλυτη εμπιστοσύνη στο θέλημα του Θεού την ταξίδευε παντού χωρίς χρήματα, αλλά και χωρίς ανέσεις. Γιατί το κύριο μέλημά της ήταν να ανακουφίσει τον πάσχοντα άνθρωπο, να φροντίσει τη θεραπεία του, να προσφέρει τις γνώσεις της στη φυσιοθεραπεία, αλλά και να αποκαλύψει μέσα από το πολυδιάστατο έργο που πρόσφερε στην υπηρεσία του ανθρώπου τον ίδιο τον Χριστό. Βέβαια, η Γερόντισσα Γαβριηλία δεν έκανε συγκεκριμένη αναφορά στο όνομα του Χριστού, δεν επιδίωκε, δηλαδή, να κάνει ιεραποστολή με την κλασική έννοια του όρου, αλλά έκανε αυτό που είχε μάθει

να κάνει: να θεραπεύει τον πόνο των ανθρώπων. Με τις εξειδικευμένες γνώσεις που είχε αποκτήσει κατά την παραμονή της στην Αγγλία, ως ποδολόγος φυσιοθεραπεύτρια, αλλά και με τις πρακτικές που είχε ασκήσει κατά την παραμονή της στην Ινδία, κατάφερε να ανακαλύψει τρόπους για την ανακούφιση των λεπρών μελών των ασθενών, ώστε να ζουν και να κινούνται πιο άνετα οι ίδιοι οι ασθενείς και να αποκτήσουν μια ποιότητα ζωής μέσα στην οδυνηρή καθημερινότητά τους.

Το έργο που πρόσφερε για τη νοσηλεία των λεπρών ασθενών και την αντιμετώπιση της λέπρας υπήρξε ιδιαίτερα σημαντικό, σε μια εποχή μάλιστα όπου η ασθένεια αυτή θεωρείτο ανίκητη και μεταδοτική. Η νοσηλευτική προσέγγιση της Γαβριηλίας ήταν τόσο σημαντική και αποτελεσματική, ώστε είχε υιοθετηθεί από μεγάλους ιατρούς-λεπρολόγους της εποχής. Παρά το γεγονός ότι έδρασε ως επί το πλείστον σε ένα ξένο περιβάλλον, όπως το ινδικό, χωρίς να καταλαβαίνει και να μιλά παρά ελάχιστες λέξεις από τις διαλέκτους που μιλούσαν οι ντόπιοι, εκείνη –μέσω του αγγίγματος– κατάφερε να «μιλά» σε όλους, ενώ τα χέρια της ανακούφιζαν κάθε πονεμένο, σωματικά και ψυχικά.

Η Γαβριηλία γύρισε τον κόσμο περίπου οκτώ φορές, κατά τη διάρκεια της ζωής της, προσφέροντας τη διακονία της στους λεπρούς και κηρύσσοντας την αγάπη με το έργο της, ώστε πολλοί χαρακτήρισαν τα ταξίδια της αυτά ως ιεραποστολικά και την ίδια ως ιεραπόστολο. Ωστόσο η ορολογία αυτή δεν ανταποκρίνεται ακριβώς στην πραγματικότητα, διότι ο τρόπος που